

0+

"Поро пиалан улыт яндар шўман-влак:
нуно Юмым ужыт" (Мф. 5:8).

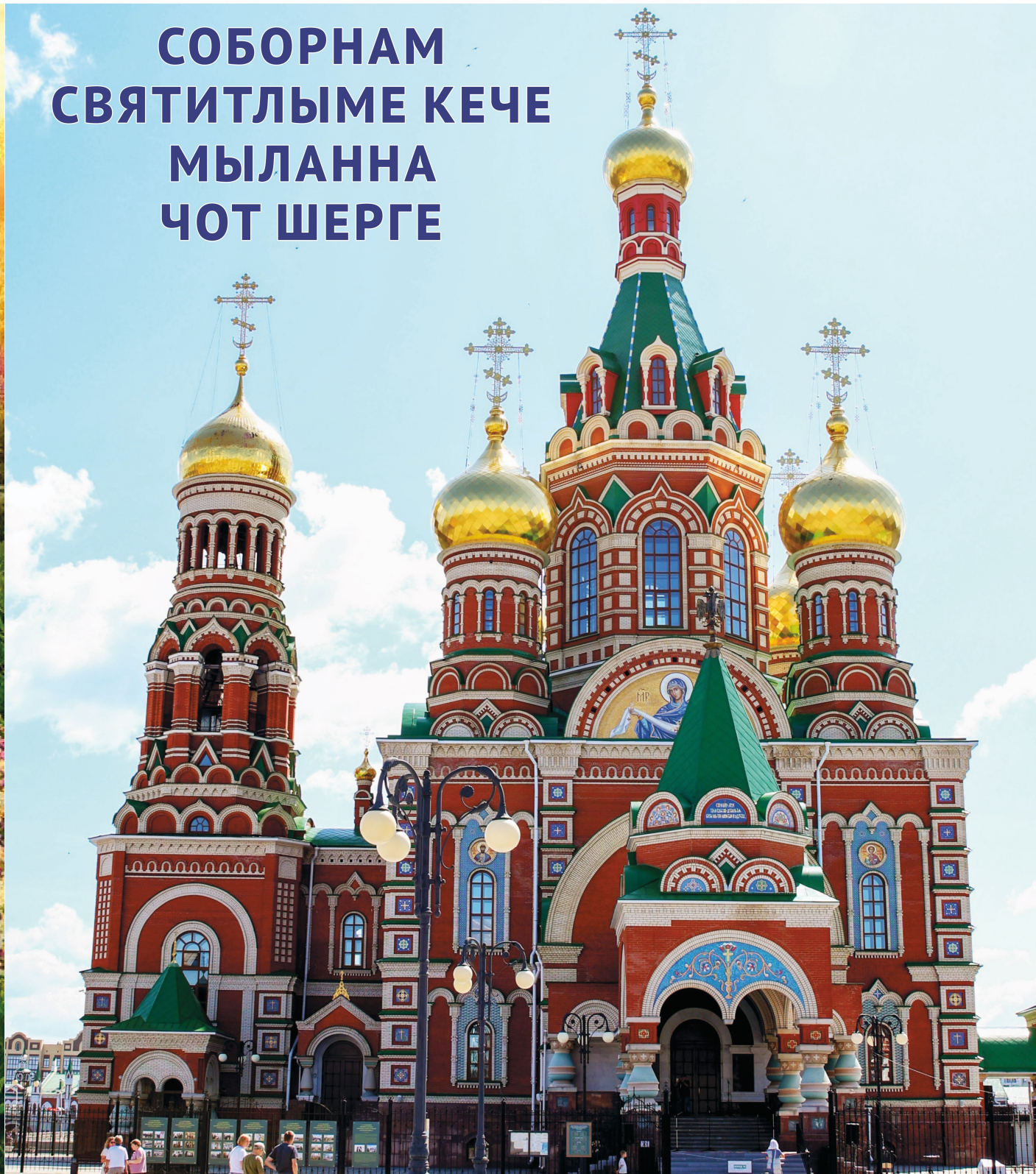
2013 ий март
годсек лектеш.

ШҰМ-ЧОН ИЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 7-ше (159) №, 2026 ий июль

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

СОБОРНАМ СВЯТИТЛЫМЕ КЕЧЕ МЫЛАННА ЧОТ ШЕРГЕ

Москон да уло Русьын Святейший Патриарх-ше Кирилл 2016 ий 12 июньышто – Российын кечынже – Марий Эл Республикышкына Первосвятительский визитым ыштен.

Тунам тудо тыглай уна семын огыл толын, а пеш кугу сомылым шуктен – Юмын Эн святой Аважлан Поро Увер (Благовещений) лүмеш Йошкар-Оласе кафедральный соборым святитлен.

Тиде кугу кечым Марий митрополийыште ме эре пагален шарнена. Тидлан лу ий эртыме лүмеш Благовещенский соборышто Юмын литургий пеш йомартлын эртен. Тудым Йошкар-Ола да Марий Элын митрополитше Иоанн ден Волжск да Шернурын епископшо Феофан вүденят. Архипастырь-шамыч дене пырля митрополийын шуко чотан духовенствыже кумалын. Черке мурым Татьяна Чернован вуйлатыме «Благовест» архиерей хор мурен.

Литургий деч вара чылан пырля таум ыштыме молитвам лудыныт. Святейший Патриарх Кириллын толмыжым шарналтен, владыка Иоанн ойлен:

– Кө лу ий ончыч Патриархын кумалмыжым да соборым святитлымыжым ужын, тудо тунамсе кенгеж тўналтыште Кугече куаным шижын. Храм көргыштö веле огыл, а воктенысе площадьыште икмыняр тўжем калык шоген. Господь тунам мыланна Шке йöратымашыжым раш ончыктен, тыгай йöратымашыжлан ме тачат Тудлан кугу таум ыштышна. Российын кечынже мемнан деке толмыжлан Москон да уло Русьын Святейший Патриархше Кириллан вуйнам савена. Тунам тудо ала-могай вес чапле олашке каен кертеш ыле, а тудо тышке толын да кажнынан чонышко Господь да Тудын Эн яндар Аваж деке кугу йöратымаш дене йўлышö сескемым пуртен. Ты кече мыланна эрелан ушеш кодшо да чот шерге лийын.

Тыгай чапле пайрем кече дене владыка Феофан чылаштым саламлен да пырля кумалме куанлан таум ыштен. «Мый ўшанем: ты силне соборыш кумалаш толшо чыла еглан Господь Шке чаманымашыжым ончыкта, лыпланымаш ден йывыртымашым пуа», – манын. Владыка Феофан митрополит Иоаннлан чыла пашаштыжат Юмын полышым да кужу курымым тыланен.

Юмын литургий деч вара собор воктене 2016 ийысе куанле событийым ончыктышо фотовыставкым почыныт. Тушто кок владыке, Марий Элым вуйлатыше Ю.В. Зайцев, тудын пелен толшо уна-влак, Марий митрополийын шуко священнослужитель ден прихожанже-влак лийыныт. Церемонийым митрополит Иоанн почын да мутым Юрий Викторовичлан пуэн, а тудыжо ойлен:

– Соборым кугун святитлыме чиным Российын кечынже эртарымаш мыланна символ семын чучеш. Патриархын толмыжо – Юмылан ўшаныше-влакым пагалымаш, а святость чылаштылан икте. Храм луй жапыште эшеат чот сылнештын, кугезына-влакын православий йўлаштым мыланна умбакыже пенгыдемден кертме верыш савырнен. Юмым да шочмо элым йöратымаш, порылык да святость тыште тапталтым.

Православий историйын музейыштыже тыршыше Светлана Каплунова уна-влаклан экскурсийым эртарен, Святейший Патриарх Кириллын Марий кундемын могай верлаштыже лиймыжым шарныктыше фото-влак нерген каласкален. Вет Йошкар-Олаште лиймыж годым Патриарх арам огыл ойлен:

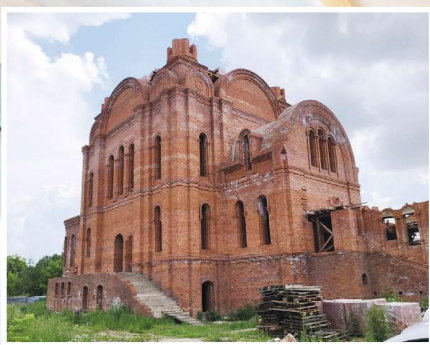
– Пытартыш жапыште те шке рўдоладам Российлан да уло тўнялан Китеж олан уэш нöлталтмыж семын ончыктенда. Тудо ожно сулыклан көра порволен, а кызыт Юмын да айдемын моторлыкшым уэш ончыкта.

Умбажыжат тыгак лийже.

Денис СМЕРНОВ, Анфиса ЭМАНОВА

ЮМЫН АВА ДЕН СВЯТОЙНА-ШАМЫЧ МЕМНАН ВЕРЧ КУМАЛЫТ

Руш мландыште волгалтше чыла святой-влакым шарныме кечын, 14 июньшто, Советский посёлкысо храмын престольный пайремже лийын, вет ты черке нунын лумеш святилалтын.

Юмын литургийым Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн вуден. Архипастырь дене пырля Йошкар-Оласе епархиальный управленийын секретарьже иерей Димитрий Дьяков, посёлкысо храмын настоятельже протоиерей Николай Ярошевич, Благовещенский кафедральный соборын клирикше диакон Артемий Бобоч служитленыт. Черке мурым Николай ачаң пелашыжын, Анна Ярошевичын, вуйлатыме Йошкар-Оласе Троицкий храмын хоржо мурен.

Литургий деч вара, храмын престольный пайрем йўлажым шуктен, Евангелийым лудын, святой вўдым шыжыктен, черке йыр крестный ход дене эртенят. Пёртылмеке, Руш мландысе чыла святой-влакым пагален шарнен, нунылан тауштен кумалыныт.

Владыка Иоанн вяян проповедьшым ойлэн:

– Тачысе пайрем Святой Русьлан поснак кугу порылыкан, ты кечын мландымбалысе да Пылпобышысо Черке духовный куан дене темыт, Чылажымат пўрышō Юмым пырля чапландарат. Юмылан пытартыш шўлыш марте ўшанле улшо пеш шуко святойым Господь Россий мландыште куштен. Юмын Эн яндар Аваж дене пырля нуно ынде шке тукумышт верч кумалыт да мыланна, сулыкеш варныше-влаклан, чын илаш кўлмым шарныктат.

Святойна-влак коклаште кугыжа, князь ден княгине, бояр ден тыглай ең-влак, кугыен-шамыч веле огыл, йоча-влакат улыт. Нунын кокла гыч кажныже порын илен, Господьын ўшанен пуымо пашажым шот дене шуктен. Чыла жапыштат нуно Юмо ончылно шогымо гай иленит, Евангелийым уш дене огыл, а уло шўм-чон дене улыленыт. Господьын чыла ыштен кертмыжлан ўшанен, лишыл еңгышт-влаклан Тудлан служитлыме семын служитленыт. Курымаш илыш улмым да кажныже шке пашажлан мутым кучаш тўналмым сайын паленыт.

Руш мландым эн ончыч святой апостол Андрей Первозванный благословитлен. Днепр эңер воктенысе курыкышто шогымыж годым духовный ончалтыш дене ужын – тиде вер Господьын порылыкшо дене святиллыме лиеш! Апостол-шамыч дене тōр улшо кугу князь Владимир руш калыкым тынеш пуртен, шкежат чот ващитареш.

Киево-Печерысе преподобный ача-шамыч монах илышым шынгареныт, Святой Русьым сотемдараш тўналыныт. Кугу князь Владимир колымеке, тудын изирак эргыже-влак – Борис ден Глеб князь-влак – изаштын осалже ващитареш

тавадан шогалын огытыл, орланен колымашым шке кумылын ойырен налыныт. Благоверный князь-шамыч руш мландым иктыш ушеныт, преподобный монах-влак тудым шке молитвашт дене духовно пенгыдемденит, святитель-влак калыкым чон утаралтмашлан ямдыленыт, тидын нерген умылтарен, шуко книгам возеныт.

Преподобный Серафим Саровский шўм-чонышко тыныс шўлышым погаш темлен, а тыныс – Юмын пӧлекше. Серафим ачана «Кунам тыныс шўлышым погет, тыйын йырет тўжем дене калык утаралтеш» манын ойлен. Шке шўмнам эрыктена гын, тушко Господь пура, мыланна ласка лиеш. Тунам ешыштат, обществыштат, элыштат тыныс лиеш.

Юмын да кугезына-шамычын туныктымыш-тым шотыш налде ылымыланна кӧра кызит ме тыгай ласкалыкыш она шу. Поснак ХХ курымышто калык Христос вера деч чот торлен, иза-шольо-шамыч икте-весе ваштареш шогалыныт, Святой Русышто вӱр энгер гай йоген. Руш Черкын тўжем дене новомученик ден исповедникше-влак тунам Пылпомышыш кусненыт – царственный страстотерпец-шамыч гыч тўнгалын, тыглай мирян-влак марте ўшанымаш верч шке ылышыштым пузныт. Нуно кызит Юмын Престол ончылно шогат да Святой Русь верч кумалыт.

А ме, шукынжо, йылмына дене vele христианин улына, мландымбалне шкаланна верч vele илена, ешыштат тынысым арален она мошто. Кузе эше Юмыжо мемнам чыта? Юмын Ава ден святойна-шамыч мемнан верч огыт кумал гын, Господьын чытышыже шукертак пытен ыле докан.

РВЕЗЕ ЧЫНЫМ КАЛАСЕН...

Ожно Санкт-Петербургышто ылыше да вара шке «исторический родинышкыже» – Израильыш – шукертак кайыше ик еш вич ияш эргыштым Санкт-Петербургом ужаш конденит. Чапле деч чапле дворец-шамычым ончен коштын, олан мотор уремлаж дене Кенгеж садыш толын шуыныт. Тыште вучыдымын онгай вашлиймаш лийын.

Мотор канде шинчан, кудыр ош ўпан ты эрге чылт суксо гай койын. Ача-аваж дене пырля тудо Нацрат-Илит (вес семын каласаш гын, Кўшыл Назарет) олаште илен, пеш поро да мутланаш йӧратыше лийын. Кенгеж сад дене эртымышт годым ачаж ден аваже тудым пешыже эскерен огытыл. Тоям тоялен толшо шонго куван тенгылыш пенгыж-пенгыж шичмыжым ужын, йоча туддеке куржын миен йодышташ пижын:

– Ковай, шинчынат от керт мо? Моэт коршта?

Тыгай чаманымашлан йывыртен, кувавай шонгылыкшо да тудым могай чер орландарыме нерген каласкалаш тўнгалын. Изи рвезе шонгым кугу канде шинчаж дене эшеат чот чаманен ончен, вара пенгыдын каласен:

– Ковай, тек тетла тыйын нимозтат огеш коршто!

– Тыгай поро рвезе, вара кушеч улат? – кумыл тодылалтын палаш тыршен шонгыенг.

– Назарет гыч, – чыным каласен рвезе.

Чот ӧрмыж дене кувавай эсогыл тенгыл гычат нушкын волен каен...

Сергей СЕБО

КУЖУ КУРЫМАН ЛИЙ, ЧИНЧЕ ЧЕРКЫНА!

3 июльышто Юлсер кундемсе Азъял-Пöтъял черке кок кугу пайремым: святитель Гурийын, Озан олан икымше епископшын, кечыжым да черкым ты святительын лүмешыже святитлымылан 130 ий теммым – пайремлен.

Пайремлан Юмо кечыжымат пеш моторым пуэн, черкышке уло чон дене йывыртен кумалаш мияш моткоч шуко еглан йöным ыштен. А калык чынжымак пеш шуко лийын: черке көргыш шынген огылат, омса тураште кумал шоген.

Архиерей службым Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн ден Волжск да Шернурын епископшо Феофан вүденйт. Нунылан Йошкар-Ола ден Волжск епархий-влакын священникышт, тыгак Чистополь епархийын клирикше иерей Александр Пасичук, поро кумылым ончыктышо «Свете Тихий» фондм вуйлатыше диакон Даниил Булычёв полшенйт. Черке мурым регент Т. Чернован вуйлатыме «Благовест» архиерей хор ден Морко вел Арын черкын мурызыжо-влак церковно-славян йылме дене да марла муренйт.

Литургий мучашлалтмеке, Юмын Аван Смоленский-Седмиезерный памашышкыже крестный ход дене каенйт, тушто вүдым святитлыме молебным служитленйт.

Крестный ход деч вара черкын ончыксо настоятельже-шамычым, протоиерей-влак Владимир Аллин ден Владимир Захаровым порын шарнен, литиям служитленйт.

А трапез деч вара черке кудывечыште Пöтъял школын туныктышыж ден тунемшыже-влак, Упшер тўвыра пörтын «Локама» мурышо калык ансамбльже, мурызо В. Чузаева эргыж дене, скрипкам мастарын шоктышо Н. Федорова лүмгечылан полеклалтше сылне концертм ончыктенйт.

Кок кугу пайрем дене калыкым митрополит Иоанн, епископ Феофан, Волжск округым

вуйлатыше В.А. Семенов ден округын Депутат-влак погынымашыжым вуйлатышын сомылжым шуктышо А.В. Пушкин саламленйт.

Владыка Иоаннлан Пöтъял черке пеш лишыл, вет тудо 1985 ийыште Москосо духовный академийым тунем лекмеке, Озан епархийыш пашаш толын да тиде святой верыште чўкыдын лиеден. Саламлымыж годым тидын нерген да Юмын корнышто тўналтыш ошкылым ыштымыж нерген шарналтен ойлен:

– Шарнем эше тугай жапым, кунам черке аркаште радам дене орва-влак шогенйт. Марий-шамыч, ош вургемыштым чиен, черкыш толынйт, вич тўжем наре ег погына ыле, – каласен митрополит. – А таче ончем да, тунамсе прихожан-влак кокла гыч 10 нарын гына кодынйт. Протоиерей-влак Владимир Аллин да Владимир Захаров дене пырля молыштым Юмо шке кугыжанышышкыже налын. Ме ўшанена: нуно тушто Юмын Эн Яндар Аваже да святитель Гурий дене пырля мемнан верч кумалыт. Тек Азъял-Пöтъял черке, Кавасе Царицынан порылык да йöратымаш памашыже, тышке толшо-влаклан эре суапле польшым пуэн шога.

Владыка Феофан тыге ешарен:

– Тиде черкыште служитлыше священник-влак шке миссийыштым лийже манынак шуктенйт: Юмын мутшым айдемын шўмышкыжö намиен пуртенйт, шукуштлан чон ласкалыкым пуэныт. Ышанена: Господь мемнам ок кудалте, Эн Яндар Святой Аважын да святитель Гурийын, көн лүмешыже тиде храмым святитлыме, молитвашт дене эше шуко-шуко курым тиде черке мемнам куандараш тўгалеш. Кужу курыман лийза.

Пайрем кечын прихожан-влакын чонышт кугу куан да поро пиал дене темын. Тидыже Юмын кўштымашыже почеш илаш эшеат кумыланга да вийым ешара.

А. ЭМАНОВА

ТУШТЕН ОЙЛАШ ЙЫЛМЕМ РУДЕМ...

(Мф. 13:35)

Ик садыште саскам пуышо түрлө вондер да пушенге коклаште чапле кедр кушкын. Пүкшыжым кажне ийын пуэн огыл гынат, мотор улмыжлан көра озаже тудым моткоч чаманен ончен. Кедр ий еда эшеат чот сылнешт нөлталтын, виян укшлаже да парчаже чот одарланыме дене ынде чыла пушенгымат ўмылтен. А шкаланже туге чучын, пуйто моло пушенге ден вондер-шамыч тудым шыгыремдат.

– Нимолан йордымō ты пүкшермым руэн кудалте, – чытамсырын кычкыралын икана тудо озажлан. Тудыжат пайдале пүкш дене эреак сийлыше вондержым чаманыде руэн.

– Воктенем кушо сливым чытенак ом керт, түсшат уке, эше пүсō иман вондыжо капем шуркала. Мый дечем тыгай пошкудым коранде, – шыдын каласен тудо вес гана.

Ты кўштымыжымат шуктеныт гынат, кугешныше пүнчō чарнаш шонен огыл. Түрлө вондер деч вара моло кугурак пушенгым пытараш кўштен: грушым, олмапум... Икмыняр жап гыч воктеныже пундыш-шамыч веле шоген кодыныт.

Но икана тугай кугу мардеж тарванен, пуйто юж веле огыл, мландыжат нөлталтын. Кедр ончыч вожшын виян да келге улмыж дене моктанен, кугу тўтанымат чытен кертам манын ўшанен. Йырже мардеж пōрдын, вет моло пушенге уке улмылан көра тудлан кедр йыр чонгештылаш пеш йōнан лийын. Кедр парчам тудо йоча модыш гай мланде марте лупшен, кедр вож шотыр-р шоктен кўрышталтын, рўдō вожшат тугын, да кедр мландымбак йōрлын...

Ен-шамыч коклашат шкеныштым тыгак кўшкō шындаш йōратыше-влак вашлиялтыт. Кугешнымышт дене нуно шкаланышт чын акым пален моштыдымо лийыт, моло еным шотлымым

чарнат. Тидын дене шкеныштын илышыштым чылт локтыл пытарат. Вет чыла еным Юмо Шке тўсшō почеш ыштен, Шке порылыкшо дене темен. Пырля улмо годым куат ешаралтеш, ойго сеналтеш. Иисус ойлен: «Кушто Мыйын лўмемлан көра коктын але кумытын погынат, тушто Мый нунын коклаште лиям». Теве ўдырамах ден пōрєен ешым чумырат гын, чыла нелылыкым сенген кертыт: пōртым ыштат, шочшым ончен куштат.

Койыш-шоктышыштет кугешнымашын вожшо мыняр шарлымым палынет гын, ойлымет годым «Мый, мый» манметым эскере. Ик кечыште «мый» мутет лу гана утла шокта гын, шоналташ жап шуын: «Утыжденак ом моктане дыр?»

Кугешнымашын вес палыже – өпкелалташ йōратымаш, вуеш налмаш. Тидын шотышто Свято-Троицко Сергиев лаврын наместникше архиепископ Феогност тыге оила:

– Кугешнымашын икымше палыже – вуеш налмаш. Тудо өпкелалташ йōратыше енын көргышкыжō чотак шынген пура, шўм-чонжым пўтынек авалта, сена. Сандене шкендам шекланыза, иктажшылан өпкелалтын иледа гын, тугеже те шке көргышкыда йырныкым пуртенда. Мотендан сай уло, тудо чылажымат шемемда. Кузе рўданчык кўртным пытара, тугак тудо айдеме чоным кочкеш, йōратымашым, ласкалыкым, уш-акылым да шонен моштымашым шыгыремден луктеш. Тыге ынже лий манын, шке шўмда гыч кугешнымашым жапыштыже корандаш тыршыза. Тунам гына йōратымаш, лишыл еным чаманымаш пōртылыт. Господь арам огыл мыланна йоча гай пушкыдо кумылан лияш каласен. Йоча шортын колта, но вашке монда, проститла, көргыштыжō шыдым нумал ок кошт.

ЮМЫЛАН ТАУ, ЧЫЛАЖАТ САЙЫН МУЧАШЛАЛТЫН!

Йошкар-Олаште протоиерей Евгений Кутыревын вуйлатыме Свято-Троицкий да моло храмысе пырдыж росписьым **З.А. Максимова (Бирюкова)** ыштен.

Зоя Анатольевна У Торъял район Шуйдүр ялыште шочын-кушкын. Талантан йоча-влакым шуарыме Йошкар-Оласе интернат-школышто тунемын, кұшыл шинчымашым Москошто налын, тушанак илаш кодын, ешан лийын. 1990-ше ий-лаште пырдыжым кўкшō купол марте сōрастарен кертын гын, кызитше ийготшат ешаралтын, чержат илышым нелемден. Но тудо шкеж гаяк уста кок ўдырым ончен куштен, веныжат – сўретче. Ынде нуно Марий кундемыш толедат да аваштын пашажым шуят.

Йошкар-Оласе Свято-Троицкий храмын ўлыл приделжым святитель Николай Чудотворец лўмеш святитлыме. Тушко пурымо притвор пырдыж але марте сōрастарыме огыл ыле. Йошкар-Оласе художественный училищыште «Дизайн» специальность дене 2-шо курсышто тунемше ўдыр-влак тенйи июньышто тыште производственный практикым эртенят. Нуно ик тылзе жапыште пōлемын пырдыжлажым черке искусствылан келшен толшо тўрлō сўрет дене сылнештаренят. Святой-влакын ликыштым возаш нунылан але эр,

а теве символ ден орнамент-влакым пеш чаткан сўретленят.

Паша лектышым аклаш 30 июньышто храмын настоятельже протоиерей Евгений Кутырев шке миен, чыла ончен лектын (тидыжым ончычшат эскеренак шоген манын шонена). Евгений ача кажне самырык еглан тауштымашан серышым да книга пōлекым кучыктен, ончыкылык илыш шотышто тыгерак туныктен ойлен:

– *Шонымашке шуаш манын, мастарлыкым веле огыл, тыгак шўм-чон пенгыдылыкым шуарыман, келшыше пашам нōлталтше кумыл дене ыштыман. Юмын пуымо моторлыкым ончыктымаште тидыже поснак шерге. Пўртўс пуымо талантдам эре шуарыза, пел корнеш чыгынен ида шогал, шочмо кундемлан пайдам кондышо айдеме лийза.*

Студент-шамычым тыгай пашаш ушнаш настоятель-ын полышкалышыже да тыгодымак Йошкар-Оласе художественный училищыште историйым тунык-тышо чтец Григорий Михеев кумыланген. Тудо ончычшат тышке икмыняр гана экскурсийыш конден, черке искусствын Евангелийысе сюжетше-влакым кузе почын пуымыштым,

ЧЫНЫМ СТАРЕЦ ИЛИЙ САЙРАК ПАЛЕН...

кушто могай теме рашемдалтым умылтарен.

Практикым училищын преподавательже Н.В. Москвичева вүден. Тудат шке шонымыжым каласен:

– Пушенгым могай саскам пуымыж гыч палена. Тиде практикына мемнам поро лектышыж дене куандара. Ме ончыч түрлө социальный учрежденийлаште тыршенна, храмыште возымо нерген шоналташат тоштын онал. Тенийсе пашана шке кугытшо, у темым тарватыме, у материалым кучылт моштым дене ойыртемайтеш. Мыланем, ты группылан вуйын шогышо туныктышылан, ўдыр-влакын койыш-шоктышышт вашталтме поснак палдырна. Але марте нуно йоча гай чучыныт гын, кызыт ответственностьым шижыт, ўмбакем кугыен семын шымлен ончат, шкеныштын надырышт да тўшка паша лектыш верч уло вийын тыршат. Тыгай пашам ўшанен пуымыжлан ме Евгений ачалан кугу таум ыштена!

Самырык дизайнер-шамычын паша лектышышт дене палыме лияш, аклаш да иктешлымашым ышташ Марий Эл Республикын тўвыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерствын пашаенже М.В. Чемышев миен. Тыгай тўткышым ойыраш Михаил Валерьевичлан икмыняр амал лийын. Икымшыже – министерствыште тудо наций да конфессий-влак кокласе кыллан вуйын шога. Весыже – Йошкар-Оласе художественный училище нунын вуйлатыме структурыш пура, сандене могай кўкштан специалистым тунуктен лукмылан нунат мутым мучат. Юмылан тау, чылажат сайын мучашлалтын!

А. ЧЕМЕКОВА

Ятыр ий ончыч мый Оптин пустыньште Юмын Литургийыш миенам да илышыштем икымше гана старец дене вашлийынам.

Тидеч ончыч святой ег-шамыч нерген книгалаште лудынам, «Отро» («Остров») фильмым онченам, преподобный Сергей Радонежскийын мощыжлан вуйым саваш миенам. Туге гынат святой айдеме нерген ни могай умылымашем лийын огыл.

Мыланна Илий (Ноздрин) ача деч ятыр шагат шуйнышо интервьюм налаш кўлын. Мый тидым икмыняр кечыште ыштен шуктена манын ўшаненам, но йонгылыш лийынам, тунам шонен моштен омыл. Теве тыге кужу мутланымашна тўналын, да варажым тудо ятыр ий шуйнен. Юмылан тау, тылеч вара тыгай кугу йонгылышым ни гунам ыштен омыл.

Шодо чер дене орланыше авам тунам реанимацийыште киен да мылам чеверласыме СМС-серышым колтен. Кеч-могай йўсымат шке семынже чытыше авам тыге возен гын, тудлан чынжымак пеш йўсў лийын. Мыят мален кертын омыл, окна гыч храм велыш онченам да авам верч Юмын сўрваленам, а эрдене Литургийыш вашкенам. Авам куд шагат эрдене адак «Мылам чот йўсў» манын возен колтен ыле. Мыланемат пеш неле лийын, сандене ты кечын интервьюм налме шотышто мутат лектын кертын огыл.

Мый алтарьыш пуренам да шем облаченийым чийыше кочам ужынам, тудо просфор гыч ужаш-влакым луктеден. Тиде батюшка Илий улмым пален налмекем, туддеке лишемын йодынам:

– Батюшка, мыйын Инна авам верч кумалза.

Батюшка савырнен да ўмбакем тўткын ончен йодын:

– Нина верч мо?

– Уке, Нина верч огыл, а Инна верч, – каласенам мый, а семынем шоналтенам: «Ойлымымат ок кол, могай тиде старец?»

Реанимацийыште улшо да колаш ямдылалтше авамын тазалык шотышто чыла показательже тудо кечынак, лачымрак каласаш гын, кечывал деч ончыч лу шагатланак, саемын! Авам чылт таза лийын! Лўмжылан тудым эше икмыняр кечым эмлымверыште кученыт да мўнгыш колтеныт.

Авамын тынеш пурымом лўмжым икмыняр ий гыч vele пален налынам. Тунамсе историй нерген уэш шарналтымем годым авам манын:

– Мый вет паспорт почеш vele Инна улам, а тынеш пурымом лўмем чынжымак Нина. Тидым пален отыл мо?

Мый тунам шыргыжалынам да ушем дене Илий ача деч прощенийым йодынам. Мом ег-шамыч огыт кол да огыт пале, батюшка чыла колын да пален, сандене проститлаш йодмемымат колын манын ўшанем. Вет тудо мландымбалне улмыж годымак Христос пелен лийын.

Роман ГОЛОВАНОВ

АРАРАТ КУРЫКЫСО КОВЧЕГ БИБЛИЙЫН ЧЫНЖЫМ ПЕНГЫДЕМДА

Библейын «Тўналтыш» книгасе 6-9 глава-лаштыже айдеме тукумын чот пужлымыжо да нуным пытарыме нерген ойлалтеш.

Господь каласен: *«Ыштыме айдеме тукумем пытарем, мландымбалне чылаштым пытарем – айдеме гыч тўнгалын вольык, чыла тыгыде чонан, кавасе кайык марте, вет нуным ыштымемлан мый өкынем»*. Тудо жапыште ик Ной гына чын ыштыше да шылталаш амалдымелийын, Юмылан чот ўшанен. Мом ышташ шонымыжым Юмо тунам Нойлан каласен да ешыжлан ковчегым – кугу пушым – ышташ кўштен. Кынергут дене шотлымым метрыш савыраш гын, пушын 300 кынергут кутышыжо 180 метр лиеш, 50 кынергут лопкытшо – 27 метр, а 30 кынергут кўкшытшө – 18 метр наре.

Ончыкыжым вўд ташлымаш лийшаш нерген тудо ег-шамычлан ойлен, но нунышт тудым воштылыныт веле. Тунам калык пеш кужун илен, пушым ыштен шуктымо жаплан Ной кудшўдө ияш лийын. Господь Юмын кўштымыж почеш пушышко чыла түрлө чонаным мужыр дене пуртен. Йўр тўналме кечын Ной шкеже, пелашыже, Сим, Хам да Иафет эргыже-влак, нунын ватышт пушыш пуреныт, да Господь ковчег омсам петырен.

Вўд ташлымаш 150 кече шуйнен, чыла курыкым леведын да эше 15 кынергутлан кўшкө нўлталтын. Вўдын мланде марте волымыжым вучен, пушышто нуно эше 50 кече наре лийыныт. Пушын кушан чарнен шогалмыж нерген иеромонах Нифонт (Павлутинын) «Ноев Ковчег» статьяжым кусарен савыктена.

Нойын ковчегше Арарат курыкеш верланен манын, Библийште возымо. Саде курыкын кўкшытшө – 5165 метр, курык вуйысо ик километр кўкшытшө – ий. Арменийысе Арарат курыкышто, курд калыкын илыме тураште, ковчег аралалт кодмо нерген Христос Шочмо деч 300 ий ончыч Вавилонысо да грек историк-шамыч возеныт. Тушеч ковчегын ужашыжым кондымо нерген Иосиф Флавий 200 ий эртымек возен. У курымысо 180-ше ийлаште тидын нергенак Феофан Антиохийский серен.

XIX курымыштат икмыняр увер шарлен, турок-шамычат ковчег көргыш пуремышт нерген каласкаленыт. 1840 ийыште пеш шокшо кенгеж лийын, тунам пушын кўшыл ужашыже ий йымач шулен лектын. Тушто вольык ден янлыкым ашнаш йөрышө вич метр кўкшытан вўта-шамыч лийыныт.

1916 ийыште руш авиатор Владимир Росковицкий Арарат курык ўмба чонгештен, ковчегым ужын да Николай II кугыжалан увертарен. Руш император Науко академий гыч 150 еган экспедицийым колтен. Корным салтак-шамыч ямдыленыт, сандене кок арняште миен шуыныт. Тунам нуно ковчегым муыныт, чыла вискаленыт, фотом войзеныт, но революций

тургымышто материалым куш чыкеныт – нигөат ок пале. Росковицкий ойлен: *«Корабль кугу барже але товарный вагон гайрак койын. Көргыштыжө изи да кугу ятыр пөлем лийын. Изиракышт металл гай сетке дене пөлымө улыт улмаш»*.

Курык вуйысо ереш кылмен шичше кугу пушым 1940-ше ийлаште вес лётчик ужын. Альпинист-шамыч тушко кок гана кўзаш төченит, но шонымыштым шукташ лум тўтан мешаен. Ковчегын кылмен шичме верже лачак кум элын чекше: Армений, Турций да Иран – ушнымаште. Нине эл-влак вара шке коклаштышт ойпидышым ыштеныт – курыкыш нигөм лишемдаш огыл. Но француз промышленник да шымлызе Фернанд Наварра 1955 ий июлышто шкенжын латик ияш эргыж дене курыкыш кўзен кертын. Вич тўжем метр кўкшытыштө пушым муын, тудым комыжлымо метр кутышан пу онам төргалтен луктын да пеленже волтен. Пограничник-шамыч, лўдыкташ манын, нунын ўмба лўйкаленыт, авырен кученыт. Но законом палыдымыж нерген Наварра доказатлен кертын, сандене тудым наказатлен огытыл, чыла фотожымат шкаланжак коденыт. Кидыштыже пушын ужашыже улмым умылен огытыл, тулотылан ямдылыме пулан шотленыт да поген налын огытыл. Ковчегын саде ужашыжым икмыняр элыште радиоактивный анализ дене тергеныт да вич тўжем ияш утла улмыжым пенгыдемденыт.

Нойын ковчегшым кычалмашке 1982 ийыште американ космонавт Джеймс Ирвин ушнен. Вара тудо тыге ойлен: *«Мландын моторлыкшым палаш да Юмын мыланна илаш ямдылыме чапле пөлекшым аклен мошташ мыланем Тылзыште лиймем полшен. Арарат курыкыш кўзымем Кўшылсө Юмын ожно Шке калыкшым сулык верч судитлымыжым, но тыгодымак кунаржым арален кодымыжым рашемден. Ной годсо калыкым веле огыл, сулыкым ыштымыжлан кызытсе тукумымат Тудо тыгак наказатлен кертеш»*.

P.S. Турцийысе кум университетын шанчыенже-шамыч кызыт тушто шымлымашым эртарат. «Арарат Аномалий» манын лўмдымө верыште нуно теңыз вўдын, шунрокрын да теңыз кушкыл ден чонан-влакын кодшыштым муыныт. Нойын ешыже, вўд шагалеммым вучен, ты кундемыште ик ий наре илен манын шонат.

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

🟡 – пища с растительным маслом
 🟢 – пища без растительного масла
 🐟 – разрешение на рыбу
 ✕ – полное воздержание от пищи
 🍷 – разрешение на рыбную икру
 🍷 – разрешение на вино
 🍷 – из трапезы исключается мясо
 🍷 – сплошные седмицы
 🍷 – постные дни
 🍷 – особое поминовение усопших

3 – Озангысе архиепископ святитель Гурийын кечыже.

6 – Юмын Аван Владимирский иконыжын кечыже.

7 – Христос ончыч Толшо святой Иоанн пророкын шочмо кечыже.

ИЮЛЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

8 – Муром олан благоверный князьше Петр ден княгиня Феврониян кечышт.

9 – Юмын Аван Тихвинский иконыжын кечыже.

11 – Юмын Аван «Троеручице» иконыжын кечыже.

12 – Апостол-влак коклаште кугурак Петр ден Павелын кечышт.

15 – Юмын Аван кугун пагалыме ризыжым Влахернысе храмыш пыштыме кече.

17 – Николай кугыжан орланыше святой ешыжын да преподобный Андрей Рублевын кечышт.

18 – Преподобный Сергей Радонежскийын да Юмылан йорыш орланыше кугу княгиня Елисаветан кечышт.

21 – Юмын Аван Казанский иконыжым мумо кече.

24 – Апостол-влак дене төр улшо кугу княгиня Ольга кечыже.

25 – Юмын Аван «Троеручице» иконыжын кечыже. Марий епархийын пайремже.

28 – Апостол-влак дене төр улшо кугу князь Владимирын кечыже.

КОЛЧАМ ИТ ШУПШЫЛ!

Ончыкылык священник Василий Швец Кугу Отечественный сар годым түрлө нелылыкым чытен.

Парашют дене төрштылаш тунеммыж годым икана вучыдымо томаша лийын каен. Самолёт гыч южыш шунгалтмекыже, виян мардеж тудым энгер воктенысе кўан курык серыш нангаяш тўналын. А вет кугу писылык дене кў курыкыш миен керылтат гын, илыше кодаш шоныманат огыл. Теве волен шинчаш палемдыме вер өрдыжеш кодын. Опытан боец вучыдымо савыртыш лийме годым шапаш парашютын колчажым шупшылаш кўлмым пален. Кокымшо парашютын куполжо почылтмо годым ончыко кайыме траекторий вашталтеш да өрдыжкő савырнаш йөн лиеш. Тыге нуным туныктенит.

Сандене Василий вес парашютын вурс кольчажым руалтен кучен, уло вийын шупшылаш ямдылалтын. Ты татыштак, пылышыште мардеж шўшкымым да шўмын чот кырыме йўкшым сенген, ала-көн кўштымыжым пеш раш колын: «Колчам ит шупшыл!» Тиде ласкан, но пенгыдын ойлымо тыглай гына шоктен кодын огыл, а пуйто уш-акылыш вошт шынген: «Колчам ит шупшыл!» Салтакын шонымашыже лугалт каен: «Молан шупшылман огыл? Колчам шупшылат гын, илен кодаш йөн лиеш. А кызытсе семын ўлыкő кает гын, кўан курык серыш миен керылтат». Кокытеланымашым сенген, Василий вурс кольчам кучышо кидшым луштарен.

Тудо мланде деке илыше торпедо семын лишемын, но кўан курык сер воктелан кодын, а Василий энгерысе агурыш камвозын. Ты кундемыште икмыняр менге кужытым йоген эртыше энгерын келге верже тыште гына лийын. Вўдын келгытше да агур пундашысе лавыра кугу скорость дене волен вочшо енын илышыжым арален коденит.

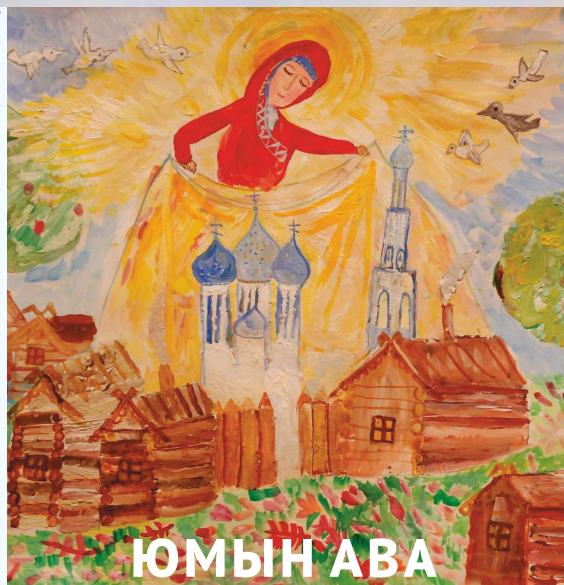
Серыш илыше да таза лекше салтак кавашке ончалын да тунамак умылен: колчам шупшылеш гын, мардеж тудым садак кўан серыш нангая, да

утаралташ шонымыжо мўнгешла vele лектеш ыле. Ночко вургем дене шогымыж годым тудо Юмылан таум ыштен, сарыште илыше кодаш гын, ончыкыжым черкыште служитлаш мутым пуэн.

Сōрымыжым тудо шуктен. Кугу ийготан улмыж годым vele черке службыш толын гынат, священник саныште протоиерей марте кушкын. Господь тудлан илашыже 98 ийым пуэн. Пытартыш кечыже марте Василий ача Юмын престолжо ончылно служитлен.

КУАНЕН ЧИЯЛТЕНА

ЮМЫН АВА

- Юмын Ава, кече гай ырыктет,
- Шокшым шўм-чоныш пыштет.
- Порылыкет дене чылам утарет,
- Эргыч воктене ужнет.
- Ойгыш логалшылан вигак полшет,
- Тўрлө чер деч эмлет, паремдет.
- Вийым пуэт порын илаш
- Да сулык, лавыра гыч лекташ.
- Юмын Ава, чылт чевер ўжара!
- Пеш пенгыде, сай ўшанна.
- Палена: сөрвален Христоснам,
- Кажнына верч Тудлан кумалат.

Пелагея АЛЕКСАНДРОВА,
 Анна БИРЮКОВА,
 Морко район, Арын,
 «Пырче» Рушарня школ

САЛАМЛЕНА

«Шўм-чон изолык» журналнан
 литературный редакторжо Анфиса
 Эмановам 55 ияш лўмгечыж дене
 шокшын саламлена!

Пенгыде тазалыкым, кужу
 курымым, усталыкым, журналнам
 ончыкыжымат икшырымын луктын
 шогымаште Юмын полышыжым
 тыланена!

"ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Заказ №

Журнал лекме жап - 17.07.2026 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме. "Стринг" ИПФ ООО-што савыктыме. Адресше: 424007, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95, 101А корпус, 12-12А пöлем.

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пöлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўн редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев (иерей), Д.В. Смирнов, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлө лийын кертт. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
 КЫШКЫЛТАШ ОGYЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**